

REZUMAT EXECUTIV

În cursul vizitei din 2021, delegația CPT a examinat tratamentul aplicat persoanelor deținute în închisori și în unitățile de poliție și a evaluat măsurile luate de autoritățile române pentru îmbunătățirea situației constatate în timpul vizitei Comitetului din februarie 2018. În acest scop, delegația CPT a vizitat patru închisori, în centrul atenției fiind mai ales persoanele deținute în regim de maximă siguranță, în regim închis și în arest preventiv, precum și deținuții cu tulburări mintale. A mai vizitat șapte centre de reținere și arestare preventivă și a analizat modul în care persoanele private de libertate au fost tratate de către poliție. De asemenea, delegația a avut ocazia să examineze eficacitatea investigațiilor privind acuzațiile de rele tratamente săvârșite de către agenții de aplicare a legii și de către personalul închisorilor.

În timpul vizitei, delegația CPT s-a bucurat de o cooperare excelentă din partea autorităților române. Cu toate acestea, principiul cooperării implică și luarea de măsuri decisive pentru îmbunătățirea situației în conformitate cu recomandările cheie ale Comitetului. În acest sens, CPT constată cu îngrijorare că fie au fost aplicate puține măsuri, fie acestea nu au fost întreprinse deloc în legătură cu anumite recomandări formulate în rapoartele anterioare, în special în ceea ce privește situația deținuților aflați în regim de maximă siguranță, funcționarea echipelor de intervenție din penitenciare și furnizarea de îngrijiri medicale în închisori.

Forțele de poliție

Raportul consemnează că marea majoritate a persoanelor chestionate de delegația CPT au declarat că au fost tratate corect de către polițiști. Cu toate acestea, deținuții au semnalat câteva cazuri de maltratare fizică din partea ofițerilor de poliție. Acuzațiile se refereau în primul rând la palme, pumni, șuturi și lovituri de baston aplicate de polițiști suspectilor, fie în momentul arestării, fie în timpul audierilor la secția de poliție. Au fost primite și plângeri privind încătușarea excesiv de strânsă.

Raportul recomandă ca Ministerul de Interne și Inspectoratul General al Poliției Române să transmită un mesaj hotărât privind faptul că relele tratamente aplicate persoanelor deținute sunt ilegale, denotă lipsă de profesionalism și vor face obiectul unor sancțiuni severe. În plus, ar trebui promovat un sistem de audiere investigativă a suspectilor. De asemenea, este esențial ca leziunile observate de personalul medical la persoanele deținute în momentul admiterii acestora în centrele de reținere și arestare preventivă (C.R.A.P.-uri) să fie înregistrate cu acuratețe. CPT mai formulează comentarii în legătură cu anchetele privind acuzațiile de rele tratamente aplicate de către poliție și recomandă ca procurorilor să li se pună la dispoziție propriii anchetatori, ca mijloc de a spori independența, precum și promptitudinea și minuțiozitatea anchetelor.

În legătură cu garanțiile împotriva relelor tratamente aplicate de către poliție persoanelor private de libertate, au fost observate o serie de neajunsuri, în special în ceea ce privește accesul la un avocat, inclusiv posibilitatea de a avea o discuție confidențială cu un avocat, dar și în legătură cu dreptul de a avea acces la un medic. De asemenea, trebuie luate măsuri pentru a garanta că toate persoanele sunt informate cu privire la drepturile lor și li se oferă dreptul de a informa o rudă sau o persoană terță despre reținerea lor încă de la începutul privării de libertate.

CPT reafirmă ideea că ar trebui să se ia în considerare în mod deosebit plasarea C.R.A.P.-urilor sub autoritatea Ministerului Justiției. Concluziile vizitei din 2021 evidențiază din nou condițiile materiale precare și regimul auster pe care îl suportă persoanele reținute în centrele vizitate, care le fac inadecvate pentru reținerea persoanelor pentru perioade de două sau mai multe luni. De asemenea, trebuie luate măsuri pentru îmbunătățirea îngrijirii și a regimului acordat minorilor reținuți în C.R.A.P.-uri, iar procedurile de percheziție trebuie modificate în așa fel încât să se evite ca persoanele

să fie complet goale în timpul procesului. În ceea ce privește îngrijirile medicale, acestea au fost în general adecvate, cu excepția testelor pentru depistarea virusurilor transmise prin sânge la noii sosiți. În final, CPT dorește să fie asigurat că noile C.R.A.P.-uri vor îndeplini standardele minime pentru reținerea deținuților în arest preventiv pentru perioade de două sau mai multe luni.

Penitenciarele

CPT ia act de investițiile aflate în curs de desfășurare în reforma sistemului penitenciar, conform Planului de acțiune actualizat pentru perioada 2020-2025. Cu toate acestea, rămân numeroase provocări: îmbunătățirea condițiilor de viață, oferirea unei game de activități utile pentru deținuți pentru a-i ajuta să se pregătească pentru reintegrarea în comunitate, creșterea numărului de personal din penitenciare și asigurarea faptului că serviciile de îngrijire medicală din penitenciare răspund nevoilor deținuților.

De asemenea, suprapopularea rămâne o problemă serioasă, sistemul penitenciarelor funcționând la 127% din capacitatea sa oficială. Anumite unități vizitate, cum ar fi penitenciarele Craiova și Mărgineni, funcționau la peste 150% din capacitate. Astfel de niveluri de suprapopulare scad calitatea generală a vieții în închisori și subminează eforturile de a pregăti deținuții pentru reintegrarea în comunitate. Autoritățile române trebuie să ia măsurile necesare pentru a asigura că toate persoanele aflate în închisoare sunt ținute în condiții decente, iar cele care locuiesc în celule cu ocupare multiplă beneficiază de un spațiu minim de locuit de 4 m²/persoană (excluzând suprafața grupului sanitar); de asemenea, trebuie promovate mai mult alternativele la închisoare.

Majoritatea persoanelor întâlnite de delegația CPT au afirmat că au fost tratate corect de către personalul închisorii. Acest lucru s-a observat în special în cazul Penitenciarului Galați, unde relațiile dintre deținuți și personal au părut mai calme și mai respectuoase în comparație cu cele constatate în timpul vizitei din 2018. Cu toate acestea, a fost primit un număr considerabil de acuzații de maltratare fizică a deținuților de către personalul penitenciarului, inclusiv de către membrii echipelor mascate de intervenție, în special la Penitenciarul Giurgiu. Au fost primite acuzații și la Penitenciarul Craiova și, într-o măsură mai mică, la penitenciarele Mărgineni și Galați. Situația a fost deosebit de alarmantă la Penitenciarul Giurgiu, unde delegația a primit acuzații credibile conform cărora mai multe persoane au fost supuse în mod repetat la lovituri în tălpile picioarelor: o metodă de tortură cunoscută sub numele de *falaka*. Raportul semnalează din nou îngrijorări serioase cu privire la lipsa consemnării și raportării leziunilor de serviciul de asistență medicală și la eșecul de a ancheta în mod eficient acuzațiile de rele tratamente.

În general, trebuie pus un accent deosebit pe responsabilitățile de supraveghere ale cadrelor de conducere și ale cadrelor medii, acordând o atenție deosebită acțiunilor personalului aflat în subordine, cât și pe instruirea lucrătorilor din penitenciar în tehnici de control și imobilizare. De asemenea, conducerea fiecărei închisori trebuie să sublinieze din nou întregului personal al penitenciarului că abuzul verbal, în special cel de natură rasistă, cât și provocarea deținuților denotă lipsă de profesionalism și sunt inacceptabile. Totodată, este important ca sistemele CCTV să fie pe deplin operaționale în toate închisorile, ca o garanție împotriva relelor tratamente. Pe lângă acestea, toate anchetele privind cazurile de presupuse rele tratamente aplicate persoanelor deținute de către personalul penitenciarului trebuie să respecte cu strictețe criteriile de eficiență stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Deși s-a observat o scădere a cazurilor de violență între deținuți față de 2018, acest tip de violență rămâne totuși un motiv de îngrijorare, în special la penitenciarele Giurgiu și Galați. Obligația autorităților de a avea grijă de prizonieri impune ca fiecare închisoare să-și stabilească o strategie anti-intimidare clară. Ca parte a unei astfel de strategii, trebuie investite resurse mai consistente în

recrutarea de personal suplimentar și în dezvoltarea profesionalismului și instruirii personalului, iar persoanele deținute trebuie să aibă acces la activități utile și condiții de viață decente. De asemenea, trebuie asigurat faptul că înainte de plasarea unei persoane într-o anumită celulă este efectuată o evaluare adecvată a riscului aferent celulelor cu ocupare multiplă.

Condițiile materiale din toate închisorile vizitate au fost în general precare, observându-se celule dărăpănate și lipsite de dotări (spațiu de depozitare, mese și scaune), saltele și lenjerii de pat uzate și infestate cu ploșnițe și gândaci. Au fost primite multe plângeri cu privire la accesul foarte limitat la apă caldă, precum și cu privire la încălzirea insuficientă a celulelor în timpul iernii. De asemenea, multe celule au fost grav suprapopulate, în special în penitenciarele Craiova și Mărgineni, unde deseori spațiul de locuit era de doar 2 m²/persoană. Mai mult, unitățile sanitare erau deseori într-o stare precară, iar persoanelor deținute nu li s-au furnizat cantități adecvate de detergent și produse de igienă.

În toate închisorile vizitate, a fost dificil de evaluat gama de activități oferite deținuților, având în vedere restricțiile impuse de pandemia Covid-19. Cu toate acestea, este evident că trebuie făcut mult mai mult pentru a le oferi deținuților activități utile în scopul pregătirii lor pentru reintegrarea în comunitate. În special, regimul pentru deținuții în arest preventiv rămâne foarte precar, persoanele fiind închise în celulele lor timp de cel puțin 22 de ore pe zi; pentru acești deținuți, trebuie pus în aplicare un regim cuprinzător de activități zilnice în afara celulei. De asemenea, trebuie luate măsuri pentru a înlocui sistemul actual de puncte credit cu o evaluare mai calitativă a activităților de către echipa socio-educativă din fiecare închisoare.

CPT consideră că regimul de maximă siguranță trebuie revizuit pentru a oferi mai mult timp în afara celulei și o gamă mai mare de activități. În plus, politica de încătușare a mâinilor (și gleznelor) a deținuților cu risc ridicat trebuie revizuită în profunzime pentru a se asigura că măsura este una excepțională și se bazează pe o evaluare individuală și cuprinzătoare a riscurilor.

În ceea ce privește furnizarea de servicii de îngrijire medicală în penitenciare, constatările vizitei din 2021 au arătat că s-au înregistrat unele progrese după 2018, inclusiv în ceea ce privește independența administrativă a serviciilor de îngrijire medicală față de conducerea și personalul penitenciarului. Cu toate acestea, mai sunt multe de făcut pentru a îmbunătăți calitatea îngrijirii pentru deținuți, inclusiv: creșterea numărului de angajați; dotarea tuturor penitenciarelor cu echipament medical de bază și de urgență; garantarea confidențialității medicale; îmbunătățirea sistemului de consemnare a leziunilor; asigurarea unui examen medical complet la intrarea în închisoare și adoptarea unei strategii complexe pentru a sprijini persoanele cu probleme legate de droguri. De asemenea, trebuie luate măsuri pentru îmbunătățirea coordonării cu serviciile locale de sănătate publică și pentru instituirea unui sistem de supraveghere de către Ministerul Sănătății, în colaborare cu Ministerul Justiției.

De asemenea, este nevoie de îmbunătățirea îngrijirii sănătății mintale acordate în închisori. Situația din penitenciarele Craiova și Mărgineni a fost deosebit de dăunătoare pentru persoanele care sufereau de tulburări mintale. Lipsa îngrijirii psihiatrice a fost agravată de ținerea persoanelor într-un mediu care le-a exacerbat starea, inclusiv cazarea în dormitoare mari. Toate închisorile trebuie să ofere îngrijire psihiatrică adecvată, asigurată de un psihiatru și asistente medicale de psihiatrie. Unitățile cum ar fi Penitenciarul Craiova, care dispun de o unitate psihiatrică presupus dedicată, trebuie să ofere un mediu care este benefic persoanelor cu tulburări mintale.

CPT subliniază din nou urgența extinderii personalului în închisorile vizitate, în baza revizuirii rolurilor și îndatoririlor personalului din penitenciare. De asemenea, trebuie să se acorde o prioritate deosebită atât formării inițiale, cât și continue a personalului. În ceea ce privește echipele de intervenție mascate care funcționează în unitățile în care sunt ținute prizonieri în regim de maximă

siguranță, CPT a pus de mult sub semnul întrebării rațiunea de a fi și modul de operare al acestora. Având în vedere constatările delegației în timpul vizitei din 2021, CPT subliniază din nou convingerea că aceste echipe trebuie dizolvate, că este necesară extinderea personalului din zonele cu regim de maximă siguranță și că trebuie adoptată o abordare dinamică a securității.

CPT a constatat că procedura disciplinară a fost aplicată corect și că nu a existat o aplicare excesivă a procedurilor și a sancțiunilor disciplinare. Cu toate acestea, CPT critică din nou faptul că incidentele de autovătămare și tentative de sinucidere sunt încă tratate ca abateri disciplinare. De asemenea, reiterează că restricțiile privind vizitele nu trebuie impuse ca pedeapsă disciplinară. În ceea ce privește contactele cu lumea exterioară, CPT reiterează că vizitele fără dispozitive de separare pentru toți deținuții trebuie să constituie regula, iar vizitele cu dispozitive de separare excepția. În general, trebuie depuse eforturi suplimentare pentru a promova contactele între deținuți și familiile acestora. În final, CPT consideră că trebuie luate măsuri pentru promovarea încrederii în echitatea sistemului de reclamații în rândul persoanelor aflate în închisoare, deoarece, în prezent, reclamațiile nu reflectă cu acuratețe problemele din închisori, în special cele de violență.